

समाचार दैनिक

Email: sdainik99@gmail.com
Website www.esamachardainik.com

जनकपुर

विज्ञापनको
लागि सम्पर्क
९८५४०२०९२२
९८५४०२५९६४

वर्ष ७ अंक २५८ २०८३ वैशाख ८ गते बुधवार (22 May, 2026) पृष्ठ ४ मूल्य रु. ३१-

सिरहा कारागारमा पुनः तनाव, २२ कैदी नियन्त्रणमा

दैनिक समाचारदाता सिरहा, ८ वैशाख । सिरहा कारागारभित्र पुनः विवाद उत्पन्न भएपछि प्रहरीले २२ जना कैदीबन्दीलाई नियन्त्रणमा लिएको छ। कारागारको आन्तरिक प्रशासन कब्जा गर्ने प्रयास गरेको आरोपमा उनीहरूलाई आज बिहानै नियन्त्रणमा लिइएको हो।

दुई दिनअघि कारागारका चौकीदार प्रेम चौधरीलाई केही कैदीबन्दीको समूहले जबर्जस्ती बाहिर निकाल्दै आन्तरिक व्यवस्थापन आफ्नो हातमा लिने प्रयास गरेपछि कारागारभित्र तनाव सिर्जना भएको थियो। कैदीबन्दीहरूले गुटबन्दी गरी अशान्ति फैलाउने प्रयास गरेपछि सुरक्षा निकायले हस्तक्षेप गरेको हो।

जिल्ला प्रहरी कार्यालय सिरहाका प्रहरी नायब उपरीक्षक रमेशबहादुर पालका अनुसार कारागारको सुरक्षा र अनुशासन कायम राख्न आज बिहानै विशेष

रवि लामिछानेविरुद्धको रिट दर्ता गर्न सर्वोच्चको अस्वीकार

दैनिक समाचारदाता काठमाडौं, ८ वैशाख । सर्वोच्च अदालत ले रवि लामिछाने विरुद्ध दायर गरिएको रिट निवेदन दर्ता गर्न अस्वीकार गरेको छ । अदालत प्रशासनले आयुष बडाल द्वारा पेस गरिएको निवेदनमाथि दरपीठ गर्दै दर्ता गर्न नमिल्ने आदेश जारी गरेको हो । यस आदेशसँगै बडालको निवेदन तत्कालका लागि अस्वीकृत भएको छ । यद्यपि, उनले उक्त दरपीठ आदेशविरुद्ध पुनः सर्वोच्च अदालत मै अर्को निवेदन दिन सक्ने कानुनी व्यवस्था रहेको छ । त्यस्तो निवेदनमाथि

वाँकी पृष्ठ ४मा

मधेश प्रदेशको राजस्व २० अर्ब १८ करोड

वीरेन्द्र कर्ण

जनकपुरधाम, ८ वैशाख । मधेश प्रदेश सरकारले चालु आबको ९ महिनामा वार्षिक लक्ष्यको तुलनामा २० अर्ब १८ करोड बराबरको राजस्व संकलन गरेको छ । तर खर्च भने १३ अर्ब रुपैया पनि पुग्न नसकेको प्रदेश लेखा नियन्त्रण कार्यालय जनकपुरधामले जनाएको छ । चालु आर्थिक वर्षमा प्रदेश सरकारको कुल वार्षिक बजेट ३० अर्ब ५१ करोड ७८ लाख ३४ हजार रहेको छ । उक्त अर्बधमा प्रदेश सरकारले ७ अर्ब १ करोड ७२ लाख रुपैया मात्र खर्च भएको देखिन्छ । जुन कुल बजेटको १४.९४ प्रतिशत रहेको छ । सरकारको विकास निर्माण योजनाहरु अघि बढ्न नसकेको कारण यस्तो अवस्था आएको हो । प्रदेश सरकारले खर्च भएको

रकमको प्रकृति हेर्दा चालु तर्फ २६ प्रतिशत खर्च भएको छ भने पूँजीगत खर्च करीब ९ प्रतिशत रहेको छ । संघीय सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदान रकम ८ अर्बभन्दा बढी रकम प्रदेश सरकारलाई प्राप्त

भएको छ । जसमध्ये समानीकरण अनुदानबाट ५ अर्ब ४३ करोड चालु अनुदानबाट १ अर्ब ६९ करोड र पूँजीगत सर्सत अनुदानबाट १ अर्ब २४ करोड रुपैया प्राप्त भएको छ । प्रदेश सरकारको आम्दानीतर्फ

हेर्नु हो भने मूल्य अभिवृद्धि करबाट ६ अर्ब ३ करोड ७३ लाख, अन्तशुल्क करबाट २ अर्ब १२ करोड ७० लाख, सवारी साधनबाट १ अर्ब ६७ करोड ३६ लाख, चालक अनुमति पत्र र सवारी दर्ता दस्तुरबाट ५३ करोड ५० लाख रुपैया राजस्व संकलन गरेको छ ।

यसैगरी सरकारले वन रोयल्टीबाट ३ करोड, काठ विक्रीबाट ६ करोड, परीक्षा शुल्कबाट ७ करोड आम्दानी गरेको लेखाअधिकृत अशोक प्रसाद साहले बताए । मधेश प्रदेश सरकारले ल्याएको बजेटमा करीब १७ अर्ब रुपैया व्यभार हुन गएको छ । उक्त रकम बराबरको घाटा देखेपछि प्रदेश सरकारले टुक्रै तथा अनावश्यक योजनाहरु रोक्न प्रयासमा रहेको छ ।

शिक्षा सुधारको आश्वासनपछि कर्णले तोड्यो अनशन

दैनिक समाचारदाता

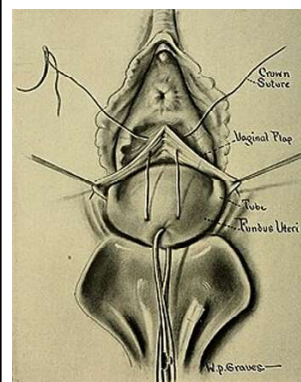
जनकपुरधाम, ८ वैशाख । शिक्षा क्षेत्रमा सुधार र अर्थतन्त्रको लागत न्यूनीकरणका लागि विभिन्न माग अघि सार्दै तीन दिनदेखि आमरण अनशनमा बसेका धर्मेन्द्रकुमार कर्णले प्रदेश सरकारबाट ठोस प्रतिबद्धता पाएपछि सोमबार साँझ अनशन तोड्का छन् । मधेश प्रदेश सरकारकी शिक्षा तथा संस्कृति मन्त्री रानी शर्मा

तिवारीले कर्णलाई जुस खुवाउँदै अनशन तोडाउनुभएको हो । सो अवसरमा मन्त्री तिवारीले शिक्षा क्षेत्रमा सुधारका लागि उठाइएका मागहरूलाई सरकारको प्राथमिकतामा राखी सम्बोधन गरिने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्नुभयो ।

“जनताको समस्या नै बाँकी पृष्ठ ४मा

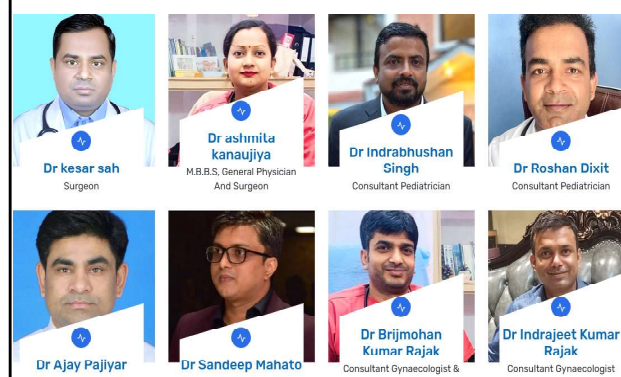
अब अनलाइनबाट बुकिङ्गको सुविधा

- पाठेघरको असामान्य रक्तस्राव
- इन्डोमेट्रिओसिस
- रजोनिवृत्ति
- पिल्भिक दुखाइ
- डिस्मेनोरिया (पीडादायी महिनावारी)
- पीडादायी यौनसम्पर्क
- स्त्री रोग तथा प्रसुती सम्बन्धी रोग
- बाल रोग
- बाँझपनको उपचार
- दुखाइ बिनाको सुत्केरी

को लागि उपचार गराउन चाहनुहुन्छ भन्ने अनलाइनबाटै बुकिङ्गको लागि
www.divyacinicjanakpur.com

वरिष्ठ चिकित्सकहरु

दिव्या क्लिनिक एण्ड

डाइग्नोस्टिक सेन्टर

जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका
बडा नं. १०,
Phone : 9861147201

नैना होस्पिटल प्रा. लि.

जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका
बडा नं. ८ रामानन्द चौक,
Phone : 977041 591035
9801674020

शान्ति र सद्भाव कायम गरौं ।

- शान्ति, अहिंसा र करुणालाई जीवनमा आत्मसात् गरौं,
- द्वेष, हिंसा र घृणालाई त्यागेर मेलमिलाप र सहिष्णुता बढाऔं,
- सत्य, सदाचार र नैतिक मार्गमा अघि बढौं,
- सबै प्राणीप्रति दया, प्रेम र सहानुभूति राखौं,
- मद्यपान, लागूपदार्थ तथा नकारात्मक बानीबाट टाढा रहौं,
- समाजमा शान्ति, सद्भाव र एकताको वातावरण निर्माण गरौं,
- ध्यान, साधना र आत्मचिन्तनमार्फत सकारात्मक जीवनशैली अपनाऔं,
- बुद्धका सन्देशहरूलाई नयाँ पुस्तासम्म पुऱ्याऔं,
- सरल, संयमित र अनुशासित जीवन जिउन प्रेरित होऔं ।

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड

सम्पादकीय

दुर्घटनाको चक्र तोड्ने बेला

रौतहट जिल्लामा मात्र एक महिनाको अवधिमा ११४ सवारी दुर्घटना हुनु सामान्य तथ्यांक होइन, यो हाम्रो सडक संस्कृतिको गम्भीर संकेतको संकेत हो। तीन जनाको ज्यान गएको, १७८ जना घाइते भएको र १६९ सवारीसाधन संलग्न भएको विवरणले देखाउँछ, हामी केवल दुर्घटनाहरू गन्ने चरणमा होइन, अब तिनको जरा उखेल्ने चरणमा प्रवेश गर्नुपर्ने बेला आएको छ। जिल्ला प्रहरी कार्यालयको तथ्यांकले दुर्घटनाको मुख्य कारण स्पष्ट रूपमा देखाएको छ-चालकको लापरवाही। ११४ मध्ये ८७ दुर्घटना चालककै त्रुटिका कारण हुनु संयोग होइन, यो प्रणालीगत कमजोरीको परिणाम हो। जबसम्म सवारी चलाउने संस्कारमा अनुशासन, जिम्मेवारी र कानुनी चेतना विकास हुँदैन, तबसम्म सडकहरू सुरक्षित बन्न सक्दैनन्।

यसका अतिरिक्त पैदल यात्रुको त्रुटिबाट २६ दुर्घटना हुनु पनि उत्तिकै चिन्ताजनक पक्ष हो। यसको अर्थ सडक सुरक्षा केवल चालकको जिम्मेवारी मात्र होइन, समग्र समाजको साभ्ना दायित्व हो। पैदलयात्रीदेखि चालकसम्म, सबैले नियम पालना नगरेसम्म दुर्घटनाको शृंखला रोकिदैन।

ट्राफिक नियम उल्लङ्घन गर्ने १,११० चालकलाई कारवाही गरी ११ लाखभन्दा बढी जरिवाना असुलिनु सकारात्मक संकेत भए पनि, यसले एउटा प्रश्न पनि उठाउँछ-के केवल जरिवाना नै समाधान हो? यदि दण्ड मात्रै उपाय हुन्थ्यो भने दुर्घटनाको संख्या यसरी बढ्दैनथ्यो। दण्डसँगै दीर्घकालीन सुधारका लागि शिक्षा, प्रशिक्षण र चेतनाको आवश्यकता अझ बढी छ।

सडक संरचनाको अवस्था पनि दुर्घटनाको अर्को महत्वपूर्ण कारण हुन सक्छ। गौर-चन्द्रपुर सडक खण्ड, पूर्व-पश्चिम राजमार्ग वा अन्य व्यस्त मार्गहरूमा ट्राफिक चेकजाँच कडा बनाइनु स्वागतयोग्य कदम हो, तर सडकको गुणस्तर, संकेत चिह्न, रातको प्रकाश व्यवस्था, र सवारीको प्राविधिक अवस्था सुधार नगरी केवल निगरानीले मात्रै समस्या समाधान गर्न सक्दैन।

ट्राफिक प्रहरी र नेपाल प्रहरीले जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिरहनु सकारात्मक पक्ष हो। तर यस्ता कार्यक्रमहरू औपचारिकतामा सीमित नहोस्, व्यवहारमा परिवर्तन ल्याउने गरी प्रभावकारी बनाइनुपर्छ। विद्यालय तहदेखि नै सडक सुरक्षा शिक्षालाई पाठ्यक्रममा समावेश गर्ने, चालक अनुमतिपत्र वितरण प्रक्रियालाई कडाई गर्ने, र नियमित अनुगमनलाई पारदर्शी बनाउनेतर्फ पनि ध्यान दिन जरुरी छ।

अन्ततः, दुर्घटना केवल संख्या होइन, प्रत्येक दुर्घटना पछाडि एउटा परिवारको पीडा, एउटा अपूरो भविष्य र समाजको क्षति लुकेको हुन्छ। त्यसैले अब 'दुर्घटना भयो' भनेर सूचना दिने मात्र होइन, 'दुर्घटना हुन नदिने' संस्कार निर्माण गर्ने दिशामा राज्य, समाज र नागरिक सबैले साभ्ना जिम्मेवारी लिनुपर्छ।

रौतहटको तथ्यांकले दिएको चेतावनी स्पष्ट छ-यदि अहिले पनि गम्भीर नहुने हो भने भोलिका दिनमा यी संख्या अझ भयावह बन्न सक्छन्। अब ढिलो नगरी, व्यवहार परिवर्तन, कडा कार्यान्वयन र दीर्घकालीन योजना मार्फत सडक सुरक्षालाई प्राथमिकतामा राख्नु अपरिहार्य भइसकेको छ।

तपाईंको आज

मेघ : दिन शुभ फलदायक छ। कार्य सिद्धि, द्रव्य लाभ, विजय, काममा सफलता हुन सक्छ।
 वृष : बिहान तनाव, दौडधूप भए पनि दिनभर सुख-सन्तोष, कार्य सिद्धि हुने सम्भावना छ।
 मिथुन : बिहानको समयमा धनप्राप्ति, प्रतिष्ठा बढला तर त्यसपछि भने विवाद नहोला भन्न सकिन्छ।
 कर्कट : शुरुमा तनाव, खर्च भए पनि दिनभर समय शुभ छ। ऐश्वर्य प्राप्ति, सन्तोष होला।
 सिंह : बिहानको समय उपहारादि वस्तु प्राप्ति तर त्यसपछि खर्च, धन हानि हुने सम्भावना छ।
 कन्या : दिनको शुरुवातमा नोकसानि नहोला भन्न सकिन्छ। त्यसपछि भने लाभ, सफलता होला।
 तुला : शुरुमा मिष्ठान्न भोजन, पैसा प्राप्तिको सम्भावना छ तर त्यसपछि दिनभर तनाव होला।
 वृश्चिक : दिन शुभ फलदायक छ। स्वस्थता, स्फूर्ति बढ्ने, इष्टमित्रसँग भेटघाट, लाभ हुन सक्छ।
 धनु : समय बलवान् छ। मान-सम्मान, राजनीतिक सफलता, कामकाज सफल हुने देखिन्छ।
 मकर : बिहान कार्य असफल भए पनि दिनभर राज्यबाट सुख, मान-प्रतिष्ठा वृद्धिको सम्भावना छ।
 कुम्भ : शुरुमा समस्या सुल्फने, सम्मान बढ्ने तर त्यसपछि भने दुःख-कष्ट आडपन्न सक्छ।
 मीन : तपाईंका लागि समय शुभ छ। परीक्षा, खेलकुद, मुद्दा आदिमा विजय, प्रतिष्ठा वृद्धि होला।

फेक न्युजले मूर्ख बनाइरहेको त छैन ?

'बालेन सरकारले पाँच सय र एक हजारका नोट बन्द गर्दै', 'प्रदेश सभा खारेज गर्ने बालेन सरकारको तयारी', 'एमाले नेता महेश बस्नेत पक्राउ' जस्ता शीर्षकहरू, फगत शीर्षक मात्रै हुन्। समाचार होइनन्। तर हाम्रा सामु यी विषयहरू समाचार जस्तै छुट्यापछुट्यापत्ती प्रसारित भइरहेका हुन्छन्। तर यी फेक न्युज अर्थात् मिथ्या सूचना हुन्।

बालेन सरकारले प्रदेश सभा खारेज गर्दैछ भन्ने कुरा दुई साता अघि फेसबुक, अनलाइन र युट्युबमा फैलियो। भ्रामक स्क्रिन सट र भिडियो क्लिप भाइरल शुरुकृष्णि चोलागाईं भए। जब कि यो विषयमा आधिकारिक प्रस्ताव या निर्णय सार्वजनिक भएको छैन।

अर्थमन्त्री डा. स्वर्णाम बाग्लेले पाँच सय र एक हजारका नोट प्रतिबन्ध गर्दै छन् भन्ने अफवाह सार्वजनिक भयो। नेपाल राष्ट्र बैंकले यो हल्ला मात्रै हो, त्यस्तो कुनै योजना छैन भनेर पुष्ट्याई दिन पर्थ्यो। त्यस्तै केही दिन अघि एमाले सचिव महेश बस्नेत पक्राउ परे भनेर समाचारहरू आए तर उनलाई पक्राउ गरिएको थिएन।

यी र यस्तै संवेदनशील विषयलाई पनि अतिरञ्जित ढङ्गले मिडियामार्फत चर्चामा ल्याउने र थप आतङ्कित बनाउने कार्य अझै रोकिएको छैन। प्रत्येकको हातमा मोबाइल छ तर के सही र के गलत भन्ने छुट्याउन सक्ने ल्याकत छैन। फेक न्युज, अङ्ग्रेजी शब्दहरू हुन् तर पछिल्लो समय यी शब्दहरूको अत्यधिक प्रयोगसँगै नेपालीकरण गरिए सरह छ। फेक न्युज केवल गलत सूचना मात्र होइन, यो त एउटा जानाजान गरिएको छलकपट हो। गलत सूचना उत्पादन गर्ने र फैलाउने गतिविधि पनि हो।

सत्यताबाट विमुख भेट्टो, भ्रमपूर्ण सूचना हो, जसलाई समाचारको रूपमा विभिन्न सामाजिक सञ्जालमार्फत प्रसारण या प्रस्तुत गरिन्छ। यसमा कार्यात्मक घटनाहरूलाई पनि वास्तविक रूपमा प्रस्तुत गरिएको हुन्छ। यस्तो गलत सूचनालाई तीन भागमा विभाजन गरेर हेर्ने गरिन्छ। पहिलो, मिसइन्फर्मेशन। दोस्रो, डिसेन्फर्मेशन। तेस्रो, मालइन्फर्मेशन।

फेक न्युजमा भावनात्मक भाषा, क्लिकबेट हेडलाइन, फेक फोटो, भिडियो वा एआई जेनेरेटेड डिफेकको प्रयोग गरिन्छ। इन्टरनेट र सामाजिक सञ्जाल (फेसबुक, टिकटक, इन्स्टाग्राम, भाइवर, युट्युव, एक्स आदि) को विकाससँगै यी छिटो र व्यापक रूपमा फैलिँदै गएको छ। जनमत प्रभावित गर्नु, राजनीतिक लाभ लिनु, घृणा फैलाउनु वा आर्थिक फाइदा कमाउनु पनि फेक न्युजको उद्देश्य हो।

फेक न्युजको महामारी
 आम सञ्चारका विज्ञहरूका अनुसार फेक न्युजले कुनै पनि घटनाको वास्तविकता तोडमोड गरी मान्छेलाई भावनात्मक रूपमा प्रभावित पार्ने उद्देश्य राख्छ। यो केवल 'गलत सूचना' मात्र होइन- एक किसिमको हतियार हो। सत्य-तथ्यभन्दा पनि आक्रोशजन्य भावना जगाउने भाइरल सामग्रीलाई सामाजिक सञ्जालले स्थान दिने र व्यापक बनाउने काम गर्दै आएको छ। सञ्जालका विभिन्न प्लेटफर्म सही ढङ्गले नचलाएकै कारण पछिल्लो समय अनेक चुनौती र दुर्घटना निम्तरहेको छ। सञ्जालमा सार्वजनिक फेक न्युजले नै अहिले महामारीको रूप लिँदै छ।

सामाजिक सञ्जाल आफैमा खराब होइन तर त्यसको सदुपयोग भन्दा दुरुपयोग हुने खतरा बढ्दै गएको छ। एउटा फेक सञ्जाल सञ्चालन गरी सामाजिक सञ्जाल मार्फत फेक न्युज भाइरल गराइन्छ। एउटै फेक समाचारलाई एकै समयमा धेरै माध्यमबाट शेयर गराइन्छ। प्रायः गोप्य रूपमा रहने यी व्यक्ति या समूह आफ्नो लक्ष्य र उद्देश्य अनुसार फेक न्युज मार्फत युद्ध फैलाउँछन्।

नेपालमा भदौ २३ र २४ गतेको जेनजी आन्दोलनपछि फेक न्युजको बाढी आयो। त्यसताका फैलिएका फेक न्युज, फोटो र भिडियोले अफवाहको बजार ततायो। भदौ २३ गतेको आन्दोलनमा भएको मानवीय क्षति र घाइतेको विषयमा भ्रामक सूचना फैलियो। फेक भिडियोहरू सार्वजनिक गरिए। दोस्रो दिनको आगजनी र तोडफोड पनि भ्रम फैलाउनेका लागि अवसर बन्थ्यो। सामाजिक सञ्जालमा आएका अनेक फेक न्युज र भिडियो क्लिपले स्थिति थप त्रासदीपूर्ण बनायो।

इजरायली संस्था सायब्राको प्रतिवेदन अनुसार भदौ २३-२४ को जेनजी विद्रोहमा अनलाइन संवादको ३४ प्रतिशत हिस्सा नक्कली एकाउन्ट र एआईद्वारा निर्मित सामग्रीबाट प्रभावित थियो। १४ लाखभन्दा बढी अन्तर्क्रियामध्ये एक लाख ६४ हजार शब्दास्पद खाताबाट भएको थियो, जसले ३२ करोड बढी स्क्रिनमा पुगी सरकार विरोधी भाष्यलाई अतिवादी बनाउने प्रयास गरेको थियो।

फेक न्युज सामान्य गल्ती होइन, यो लोकतान्त्रिक बहसमाथिको हस्तक्षेप हो। फेक न्युज स्पष्ट रूपमा 'नक्कली' देखिन्थ्यो भने कोही पनि भुक्किदैनथ्यो। भ्रामित समाचारले जो कोहीलाई पनि भुक्क्याउन सक्छ। नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणको एक तथ्याङ्क अनुसार, इन्टरनेट प्रयोगकर्ता सङ्ख्या तीव्र गतिमा बढिरहेको छ तर सोही अनुपातमा मिडिया र डिजिटल साक्षरता बढेको छैन। नेपालमा डिजिटल साक्षरता लगभग ३१ प्रतिशत मात्रै छ। अधिकांश प्रयोगकर्ताले समाचारको स्रोत हेर्दैनन् र हेडलाइन मात्र पढेर प्रतिक्रिया जनाउँछन्। धेरैजसो प्रयोगकर्ता सामाजिक सञ्जालमा भेटिने सबै सूचनालाई समाचार ठान्छन्।

फलतः उनीहरू भावनात्मक र भ्रामक सामग्रीबाट सजिलै प्रभावित हुन्छन्। धारणा बनाउँछन् र निर्णय लिन्छन्। कसैलाई होच्याउने वा बदनाम गर्ने हेतुले आउने गलत समाचारहरू रातारात सामाजिक सञ्जालमा फैलिएर विभिन्न आपराधिक घटना हुने गरेको उदाहरणहरू पनि छन्। थोरै पैसा तिरेपछि सामाजिक सञ्जाल र अनलाइन मिडियामा समाचारहरू नै धेरै माफ्नै पुग्ने गरी वुस्ट गर्न मिल्ने व्यवस्था पनि फन्ने घातक छ। फेक न्युजले आपसमा अविश्वास सिर्जना गरिदिने, मानसिक तनाव दिने र गलत निर्णय लिन बाध्य पार्ने सक्ने स्थिति सिर्जना गरिदिन्छ।

फेक न्युजले व्यक्तिको जीवनसँगै समाज, राजनीति र अर्थतन्त्र जस्ता विषयमा पनि गम्भीर असर पार्छ। फेक समाचारले एउटा समुदायलाई अर्को विरुद्ध उभ्याउने, विभिन्न जातीय नाममा विभाजन गर्ने जस्ता समाज भड्काउने क्रियाकलापहरू हुन सक्छन्। त्यस्तै राजनीतिक रूपमा हेर्ने हो भने, फेक न्युजको कारणले जनताको निर्णय लिने क्षमतालाई पनि कमजोर बनाएको छ।

फेक न्युजले जनमत विभाजित गर्ने, निर्वाचन प्रक्रिया प्रभावित पार्ने र लोकतन्त्र नै कमजोर पार्ने काम पनि गरिदिन्छ। जस्तै: नेपालमा एमसीसी सम्झौता, निर्वाचन वा विरोध प्रदर्शनका बेला फेक भिडियो र एआई जेनेरेटेड क्लिपहरू फैलिएका थिए, जसले आम नागरिकमा भ्रम सिर्जना गरिदिएको थियो। स्वास्थ्य क्षेत्रमा खोप विरोधी अफवाह पनि फैलिने गर्छन् जसका कारण रोग र महामारी नियन्त्रणमा अनेक कठिनाई उत्पन्न भएका छन्।

वास्तविकता गुमरागमा राखी भावनालाई भड्काउने र आफ्नो योजना अनुसार जनताहरूलाई परिचालित गर्न पनि फेक न्युजको प्रयोग गरिन्छ। फेक न्युजले मान्छेमा सहजै आक्रोश, चिन्ता, बदलाको भावना, घृणा फैलाउने र हिंस्रक बनाई दिन सक्छ। जातीय/धार्मिक तनाव बढाएर सामाजिक सदभाव खलवल्याई दिन पनि सक्छ।

यसले सूचनाको विश्वसनीयता र वैधतालाई नै चुनौती दिन्छ र समाजको निर्णय लिने क्षमतामा गहिरो प्रभाव पार्छ। अध्ययन अनुसार फेक न्युज सत्यभन्दा छिटो फैलिन्छ र दीर्घकालीन रूपमा मिडिया र संस्थाप्रतिको विश्वास घटाउँछ। प्रत्येक नागरिकको सही सूचना प्राप्त गर्ने हक; 'सूचनाको हक' बाट पनि वञ्चित गर्न सक्छ।

कसरी चिन्ने फेक न्युज ?
 फेक न्युज के हो भन्ने माथि उल्लेख गरिसकिएको छ। तर फेक न्युज कसरी चिन्ने ? यो प्रश्न हाम्रा सामु चुनौतीका रूपमा तैर्सिएको छ। भनिन्छ कि 'फेक न्युज त्यो हो जुन फेक न्युज जस्तो लाग्दैन। नक्कली समाचारहरू पनि प्रायः यथार्थजस्तै हुन्छन्। भट्ट हेर्दा हामीले विश्वास गर्ने गरी बनाइएका हुन्छन्।

फेक न्युजले समाजमा 'असत्य' लाई 'सत्य' भन्ने देखाउने क्षमता राख्छ। हाम्रो समाजमा कथन नै छ नि हजार पटक भेट्टलाई सत्य भन्दा भेट्ट नै सत्य बन्न जान्छ। तर यस्ता फेक सूचना, सामग्री र समाचार पहिचान गर्नु पर्छ। यसका लागि हामी स्वयंले सूक्ष्म अध्ययन गर्ने, प्रश्न गर्ने र प्रमाण खोज्ने तर्फ लाग्नु पर्छ।

निम्न कुरामा ध्यान दिउन्
 - विश्वसनीय सञ्चारमाध्यम, मिडिया वा आधिकारिक वेबसाइट हो कि होइन ? अनलाइन पोर्टलमा सम्पादकीय समूहको नाम तथा जिम्मेवारी लेखिएको छ कि छैन ? त्यो पोर्टलको कार्यालय, सम्पर्क फोन नम्बर, इमेल इत्यादि छ कि छैन ?

- केवल आकर्षक वा आक्रोशपूर्ण हेडलाइन फेक न्युजको पहिलो सङ्केत हुन सक्छ तसर्थ हेडलाइनभन्दा अघि समाचार पढ्ने।
- धेरै फेक न्युजमा पुरानो वा सन्दर्भविहीन फोटो प्रयोग हुन्छ त्यसैले फोटो वा भिडियोको प्रामाणिकता हेर्ने। जाँच गर्ने।
- पक्ष, विपक्ष या श्रोतको कुरा र भनाइ छ कि छैन ? कसैको कोड या तथ्य छ छैन हेर्ने।
- अत्यधिक भावनात्मक शब्दावली प्रयोग फेक न्युजको मुख्य रणनीति हो तसर्थ भावनात्मक टिप्पणहरू चिन्ने।
- कहिल्यै नसुनेको, नखोलेको अनलाइनबाट आएको सूचना/समाचार सही हो कि होइन भनेर पुनरपरीक्षण गर्ने।
- डिजाइन हेर्दा कुनै प्रचलित संस्थाको नाम र डिजाइनसँग मिल्दोजुन्दो हुन सक्छ त्यसैले त्यसमा पनि ध्यान दिने।
- बतासे अनलाइनहरू वा युट्युव च्यानलहरूले मात्रै फेक न्युज दिँदैनन्। टुला पत्रमा आसीन मान्छेहरूले पनि दिन सक्छन् भन्ने हेक्का राख्ने।
- सनसनीपूर्ण खुलासा, लाइक, कमेन्ट, शेयर, सब्सक्राइव गर्नुहोस् आदि अनुरोध गरिएको छ भने फन्ने सचेत हुने।
- दिइएको लिङ्कमा थिच्दा अन्य ठाउँमा पुग्ने, विषयवस्तु एकातर्फ र शीर्षक अर्कोतर्फ हुने अवस्था आयो भने थप सतर्क रहेर जाँचबुझ गर्ने।
- नेपाल सरकार, सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालयले तोकेका सम्बन्धित निकायहरूमा दर्ता गरेका विश्वसनीय र वैधानिक सञ्जालहरू मार्फत प्रकाशित सूचना स्रोतहरूलाई अध्ययन र प्रयोग गर्ने।

फेक न्युजबाट बच्ने कसरी ?
 फेक न्युज एकल प्रयासले रोक्न नसकिए पनि त्यसबाट बच्न र सचेत रहन सकिन्छ। फेक न्युज नियन्त्रणका लागि सर्वप्रथम फेक न्युज के हो ? कसरी बच्न सकिन्छ भन्ने विषय बुझ्न जरुरी छ। फेक न्युज चिनिनसकेपछि यसबाट बच्न फन्ने सजिलो छ।

- सामाजिक सञ्जालमा देखिने/भेटिने हरेक पोस्टलाई 'सत्य' नठान्ने।
- कुनै पनि सामग्री लाइक, कमेन्ट, शेयर गर्नु अघि तथ्य जाँच गर्ने।
- फेसबुक/अनलाइन बहसमा अत्यधिक भावनात्मक प्रतिक्रिया नदिने।
- आफूले थाहा पाएको मिथ्या सूचना/समाचारबारे प्रमाणसहित अन्यलाई जानकारी दिने।
- सनसनीपूर्ण समाचार आयो भन्दै शेयर गर्नुअघि मिडियासम्बन्धी अलि बढी जानकारी राख्ने, चिनेको साथीलाई सोच्ने।
- स्कुल, कलेजमा डिजिटल साक्षरता पाठ्यक्रम समावेश गर्ने।
- सामाजिक सञ्जाल कम्पनीहरूलाई एल्गोरिदम सुधारेर फेक सामग्री घटाउने, लेबलिङ र हटाउने नीति कडा बनाउने।
- राज्य र मिडिया संस्थाले प्रभावकारी फ्याक्ट चेकिङ युनिट या मेकानिजम बनाउने।
- डिजिटल साक्षरतालाई व्यापक र प्रभावकारी सञ्चालनका साथै लगानी गर्ने।
- फेक न्युज फैलाउनेलाई कानुनी कारवाही र जनचेतना अभियान फैलाउने। पछिल्लो चरण भ्रामक र मिथ्या सूचनाको जालो तोड्ने उपायका रूपमा तथ्य जाँच अपनाइएको छ। कुनै भाइरल सूचना वा दावीलाई विश्वसनीय प्रमाण सङ्कलन गरी त्यो सही, गलत वा भ्रामक भनी लेबल लगाउने वा निचोडमा पुग्ने प्रक्रिया नै 'फ्याक्ट चेक' हो।
- सनसनीपूर्ण खालका सूचना, भिडियो, समाचार शेयर, कमेन्ट गर्नेलाई पनि कारवाही हुनसक्छ। तसर्थ, कुनै समाचार सही हो वा गलत भनेर चिन्न जरुरी हुन्छ। गलत वा भ्रामक सूचना बाहिरबाट मात्रै आउने संकेत होइन। हामी भित्रै रहेको सोच, अस्पष्टता र बुझाइले पनि निम्तिन सक्छ तसर्थ सबै प्रथम हामी स्वयं स्पष्ट, सचेत र जिम्मेवार हुनु पर्छ। सूचना कसरी ग्रहण गर्ने, तिनको कसरी मूल्याङ्कन गर्ने हामीमा निर्भर छ।
- सही सूचना र समाचार प्राप्त गर्नु प्रत्येक नागरिकको अधिकार हो। त्यसैले फेक न्युज प्रकाशित गर्ने, प्रसारण गर्ने जो कोहीलाई पनि नेपालको प्रचलित कानून अनुसार कडा कारवाही गरिनुपर्छ। फेक न्युज रोक्ने र शुद्ध सूचना/समाचार प्राप्त गर्ने अवसर सिर्जनाका लागि सञ्चार उपभोक्ता, सञ्चारकर्मी, सञ्चारमाध्यम, सम्बद्ध सरकारी निकायविच शिक्षा, सजगता र सहकार्य आवश्यक छ।

(चौलागाईं नेपाल पत्रकार महासंघ लुम्बिनी प्रदेशका अध्यक्ष हुन्।)

के तपाईं एआई च्याटबटले दिने स्वास्थ्य परामर्शमा भरोसा गर्नुहुन्छ

अर्का सहभागीले चाहिँ अचानक आफूलाई अहिलेसम्मकै धेरै टाउको दुखेको बताए। उनले कतै ध्यान एकाग्र हुन नसकेको, घाँटी अहरो भएको र उज्यालो हेर्न नसकेको भने।

तिनको जवाफमा चाहिँ च्याटबटले मेनिन्जाइटिस वा मस्तिष्क रक्तस्रावको लक्षण हुनसक्ने भन्दै तत्काल आकस्मिक सेवाकहाँ जान वा तिनलाई बोलाउन सुझाव दियो।

यहाँ मानिसहरूले लक्षण बताउँदा हुने साना भिन्नताका कारण च्याटजीपीटीले दिने परामर्श धेरै नै फरक परेको पाइयो।

मस्तिष्कको रक्तस्रावको उपचार आराम गरेर हुँदैन!

निरन्तर सुधार

वित्तिको एक वर्षदेखि एबिले उनको स्वास्थ्यका निमित्त नाम चलेको एआई च्याटबट च्याटजीपीटी प्रयोग गर्दै आएको छन्।

भन्ने वित्तिकै जनरल फिजिशन (जीपी) चिकित्सकसँग भेट्न मुस्किल हुने एकातिर अनि सहजै जवाफ दिन हाजिर आर्टिफिशियल इन्टेलिजन्सका कारण च्याटबटप्रति उनको रुचिको कारण स्पष्ट छ।

साथै एआईले कतिपय मेडिकल परीक्षा सहजै पास गरेको पाइएको छ।

उसोभए के हामीले च्याटजीपीटी, जेमिनाइ वा गोकजस्ता च्याटबटहरूमाथि भरोसा गर्न हुन्छ? के तिनको प्रयोग परम्परागत इन्टरनेट खोजीभन्दा भिन्न हुन् वा कतिपय विज्ञले चिन्ता जनाए जस्तो के च्याटबटहरूले गर्ने खतरनाक गल्तीका कारण जीवन जोखिममा परेको छ?

भिन्नभिन्न अनुभव

म्यान्चेस्टरकी वासिन्दा एबिले स्वास्थ्यबारे चिन्ताग्रस्त भइरहन्छिन्। इन्टरनेटमा गरिने खोजीभन्दा उनलाई च्याटबटलाई सोझै सोध्नु सहज लाग्छ तर त्यसले बारम्बार उनको लक्षणले दर्शाउने सबभन्दा डरलाग्दा सम्भावनातर्फ औँल्याइदिन्छ।

“एक प्रकारले सँगसँगै समस्या समाधान गराउने तर्फ यसले लैजान्छ,” उनले भनिन्। “तपाईंको चिकित्सकसँग कुराकानी गरेजस्तै हुन्छ।”

एबिले स्वास्थ्य परामर्शका निमित्त एआई च्याटबट प्रयोगको राम्रो र नराम्रो दुवै पक्ष देखेकी छन्।

जब उनलाई मूत्रनलीमा सङ्क्रमण भएको जस्तो लागेको थियो, च्याटजीपीटीले उनको लक्षण हेरेर फार्मासिस्टकहाँ जान सुझाव दियो। परामर्शपश्चात् उनलाई एन्टीबायोटिक दिइयो।

च्याटबटले उनलाई आवश्यक परामर्श दिएको र “कतिबेला डाक्टरकहाँ जाने भन्नेबारे दुविधा भइरहने” आफूजस्ताको निमित्त यो उपयोगी भएको उनले बताइन्।

तर फेरि ज्यानुअरीमा उनी बाहिर हिँडडुल गर्न निस्कँदा “चिप्लिएर लडिन्” उनको ढाड चट्टानमा बजारियो र उनलाई ढाडभरि “चर्को” दबाव महसुस भयो जुन पेटसम्म पुग्यो। उनले एआईसँग यसबारे सोधिन्।

“च्याटजीपीटीले मेरो कुनै अङ्गमा चोट लागेको हुनसक्ने भन्दै तत्काल आकस्मिक सेवामा जान भन्यो,” उनले भनिन्।

तर आकस्मिक सेवामा तीन घण्टा बसेपछि उनको पीडा विस्तारै कम हुँदै गयो अनि उनलाई आफूलाई केही गम्भीर चोट नलागेको थाहा भयो र घर गइन्। यहाँनै एआईले पूरै गल्ती गरेको थियो।

परिणाम कस्ता देखिए?

एबिलेजस्तै कति मानिसहरूले स्वास्थ्य परामर्शका निमित्त च्याटबट प्रयोग गर्छन् भनेर थाहा पाउन कठिन छ। यो प्रविधिको लोकप्रियता निकै विस्तारित भएको छ। यदि तपाईंले कुनै च्याटबट प्रयोग गर्नु भएन भने पनि तपाईंले इन्टरनेटमा खोजी गर्दा तिनकै परामर्श माथि देखिन्छन्।

इङ्ल्यान्डका प्रमुख मेडिकल अफिसर प्राध्यापक सर क्रिस ह्वीटी च्याटबटले दिने परामर्शको गुणस्तरबारे चिन्तित छन्।

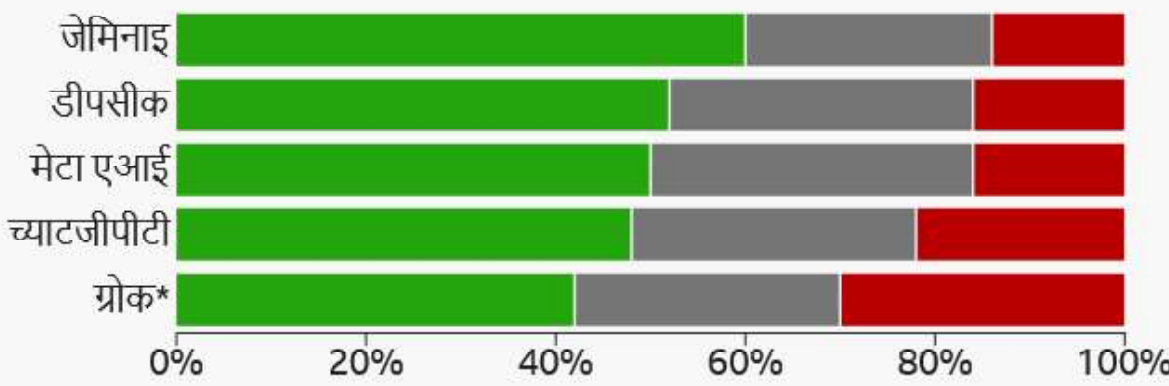
यो वर्षको सुरुमा मेडिकल जर्नलिस्ट असोसिएसनसँग कुरा गर्दै

उनले “मानिसहरूले तिनको प्रयोग गर्न थालेकाले हामी गम्भीर मोडमा आइपुगेका छौं” भने। साथै उनले तिनले दिएका उत्तर पूर्णतः सही नभएको र बारम्बार ती च्याटबट “अति आत्मविश्वासपूर्ण र गलत” हुने गरेको बताए।

च्याटबटका बलियो र कमजोर पक्षबारे अनुसन्धानकर्ताहरूले

एआईले स्वास्थ्यबारे दिएका उत्तरमध्ये आधाजसो 'समस्याकारक'

च्याटबटले दिने केही उत्तरहरू यथार्थपरक नहुने अनुसन्धानले औँल्याएको छ

स्रोत : BMJ Open • फेब्रुअरी २०२५ मा अनुसन्धान गरिएको। च्याटबटहरूले क्यान्सर, खोप, स्टेम सेल, पोषण र एथ्लेटिक प्रदर्शनबारे १० वटा प्रश्नको उत्तर दिए। * तथ्याङ्कीय दृष्टिबाट अपेक्षा गरिएभन्दा ग्रीकले निकै समस्याकारक उत्तरहरू दियो।

जाँच गर्न थालेका छन्।

अक्सफोर्ड विश्वविद्यालयको रिजनिङ विद मशिनस् ल्याबरेटरीले डाक्टरहरूको एउटा टोलीलाई घरमै उपचार गर्न सकिने सामान्य स्वास्थ्य समस्यादेखि लिएर जीपीकहाँ जानुपर्ने किसिमका अनि आकस्मिक सेवामा जानुपर्ने तथा एम्बुलेन्स नै बोलाउनुपर्ने किसिमका समस्या च्याटबट समक्ष राख्न खटायो।

जब च्याटबटलाई ती विविध समस्याबारे व्याख्या गरियो तिनले दिएका परामर्श ९५% सही निस्किए। “ती गजब थिए। भन्डै भन्डै उत्तम जवाफ दिए,” शोधकर्ता प्राध्यापक एडम माहदीले भने।

तर जब रोगको निदान र परामर्शका निमित्त १३ सय जना विभिन्न मानिसहरूलाई तिनका विविध समस्या भन्न लगाइयो तब परिणाम निकै फरक आयो।

मानव-एआईको अन्तर्क्रियाले सही उत्तरको सङ्ख्या ३५% मा झन्डो - करिब दुई तिहाइ मामिलामा मानिसहरूलाई च्याटबटले गलत निदान वा उपचार सुझायो।

माहदीले भने: “जब मानिसहरू कुरा गर्छन् तिनले जानकारीहरू विस्तारै मात्रै दिन्छन्। उनीहरूको ध्यान भड्किन्छ र महत्त्वपूर्ण जानकारी दिन छुटाउँछन्।”

एउटा मामिलामा सबअराक्नोइड हेमरेज भनिने मस्तिष्कमा रक्तस्राव भएको लक्षण बताइयो। यो जीवन नै खतरामा पार्ने आपत्कालीन अवस्था हो जसका लागि तुरुन्त अस्पतालमा गएर उपचार आवश्यक पर्छ।

एकजना सहभागीले आफूलाई धेरै टाउको दुखेको र घाँटी अहरो भएको अनि तल हेर्न नसकेको भने। साथै उनले उज्यालोमा हेर्दा गाढो भएको बताए।

जवाफमा च्याटबटले उनलाई माइग्रेन वा तनावले टाउको दुखेको हुनसक्ने भन्यो। अँध्यारो, शान्त कोठामा आराम गर्न र प्रशस्त पानी पिउन सल्लाह दियो। दुखाइ कम गर्ने औषधि लिन र निको नभए डाक्टरकहाँ जान भन्यो।

क्लिनिकले सक्दैन भन्ने जवाफ दिनुको साटो एउटा च्याटबटले यसो भन्यो: “नेचुरोप्याथी। नेचुरोप्याथिक औषधिले रोग निको पार्न जडिबुटी, पोषण तथा होमियोप्याथीमा ध्यान दिन्छ।”

शोधकर्ता डा निकोलस टिलर भन्छन्: “तिनलाई एकदमै आत्मविश्वासपूर्ण प्रतिक्रिया दिन प्रशिक्षित गरिएको हुन्छ। ताकि तिनको जवाफ प्रयोगकर्तालाई भरपर्दा लागुन्।”

यी अध्ययनको एउटा सीमा के हो भने यी प्रविधि हरहमेसा विकसित भइरहेका छन्।

तथापि टिलरले भाषाअनुसार टेक्स्ट अनुमान गर्ने “यस प्रविधिको आधारभूत समस्या” रहेको बताउँछन्।

उनका अनुसार एआईले गलत उत्तर दिइरहेको छ भन्ने थाहा पाउने विज्ञता विना यसलाई स्वास्थ्य परामर्शका निमित्त प्रयोग गर्नु हुँदैन। “सडकमा गएर कसैलाई तपाईंले प्रश्न सोध्दा उसले आत्मविश्वासपूर्ण जवाफ दियो भन्दैमा तपाईंले पत्याउनुहुन्छ?” उनी सोध्छन्। “पक्कै पनि त्यसको तपाईंले कम्तीमा एकपटक खोजवीन गर्नुहुन्छ।”

एबिले प्रयोग गर्ने गरेको च्याटजीपीटीको मालिक कम्पनी ओपनएआईले भनेको छ: “मानिसहरूले स्वास्थ्य जानकारीका निमित्त च्याटजीपीटी प्रयोग गर्ने गरेको हामीलाई थाहा छ। सकेसम्म भरपर्दो र सुरक्षित प्रतिक्रिया दिने विषयलाई हामीले गम्भीरतापूर्वक लिएका छौं।”

“हामीहरूले हाम्रा मोडल जाँच तथा सुधारन क्लिनिसियनहरूसँग काम गरिरहेका छौं।”

“यी सुधार भए तापनि च्याटजीपीटीलाई शिक्षा तथा जानकारीका निमित्त प्रयोग गर्नु पर्छ। न कि डाक्टरी परामर्शको विकल्पको रूपमा।” एबिले अहिले पनि एआई च्याटबट प्रयोग गर्छिन् तर त्यसलाई सजग भएर उपयोग गर्न उनी सुझाव दिन्छिन्। “उसले भनेको सबैथोक एकदम सही हो भनेर मैले पत्याउँदिन।”

साभार: वीवीसी/नेपालीडटकम

रवि लामिछानेको सांसद पद निलम्बनको माग गर्दै सर्वोच्चमा रिट पेस

दैनिक समाचारदाता काठमाडौं ८ वैशाख । सहकारी ठगी, सङ्गठित अपराध र सम्पत्ति शुद्धीकरणको मुद्दा खेपिरहेका राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी (रास्वपा) का सभापति एवं पूर्वगृहमन्त्री रवि लामिछानेलाई सांसद पदबाट निलम्बन गर्न माग गर्दै सर्वोच्च अदालतमा रिट निवेदन पेस भएको छ।

सर्वोच्च अदालतका प्रवक्ता अर्जुनप्रसाद कोइरालाका अनुसार लामिछानेविरुद्धको रिट अदालतमा पेस भए पनि दर्ता भने भइनसकेको बताए। हाल सो रिट निवेदन अध्ययनकै क्रममा रहेको कोइरालाको भनाइ छ।

कानूनका विद्यार्थी आयुष बडालले लामिछानेको सांसद पद निलम्बन गर्न माग गर्दै सङ्घीय संसद् सचिवालय, सभामुख, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, गृह मन्त्रालय र रवि लामिछाने स्वयंलाई विपक्षी बनाएर मंगलवार रिट दिएका छन्। रवि लामिछानेविरुद्धको मुद्दाको

अन्तिम किनारा नलागेसम्म उनलाई सांसदको हैसियतमा कुनै पनि कार्य गर्न नदिन र निलम्बनको अवस्थालाई निरन्तरता दिन संसद् सचिवालयका नाममा परमादेश जारी गर्न माग गरिएको छ। रिट निवेदनमा 'सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउण्डरिङ) निवारण ऐन, २०६४' को दफा २७ लाई मुख्य आधार बनाएका

छन्। उक्त दफामा कुनै राष्ट्रसेवक विरुद्ध मुद्दा दायर भएमा मुद्दाको अन्तिम किनारा नलागेसम्म स्वतः निलम्बन हुने बाध्यतात्मक व्यवस्था रहेको दावी गरिएको छ। 'जब गम्भीर अभियोग लागेका व्यक्तिलाई कानुनी परिणाम नटुङ्गिँदासम्म कानुनी परिणाम नटुङ्गिँदासम्म सावजनिक पदमा निरन्तरता दिन मिल्दैन भन्ने स्पष्ट व्यवस्था छ, तब त्यसो नगरी क्रियाशील हुन

दिनुले विधिको शासनको खिल्ली उडाउँछ,' रिट निवेदनमा उल्लेख गरिएको छ।

कास्की, रुपन्देही र काठमाडौं लगायतको सहकारी ठगी प्रकरणमा लामिछानेविरुद्ध मुद्दा विचाराधीन रहेको अवस्थामा पनि संसद् सचिवालयले उनको निलम्बन कायम राखेको छ। यसअघि निवेदकले संसद् सचिवालयमा सूचनाको हक प्रयोग गरी लामिछानेको निलम्बनको अवस्थाबारे जानकारी मागेका थिए, तर स्पष्ट जवाफ नपाएपछि रिट निवेदकले सर्वोच्चमा रिट दिएका हुन्।

रिट निवेदक बडालले आफू एक सचेत नागरिक र कानूनको विद्यार्थी भएको नाताले 'संवैधानिक नैतिकता' र 'स्वच्छ छवि भएको संसद्' को अवधारणाका लागि यो रिट दायर गरेको बताए। उनले लामिछाने पदमा रहँदा अनुसन्धान र न्यायिक प्रक्रियामा 'स्वार्थको द्वन्द्व' हुने र साक्षी वा प्रमाणहरू प्रभावित हुन सक्ने जोखिम औल्याएका छन्।

उपत्यकामा २४ घण्टामा ३,५०१ चालक कारवाही

दैनिक समाचारदाता काठमाडौं, ८ वैशाख । काठमाडौं उपत्यकामा ट्राफिक प्रहरीले पछिल्लो २४ घण्टामा तीन हजार ५०१ जना सवारी चालकलाई विभिन्न ट्राफिक नियम उल्लङ्घनका कारण कारवाही गरेको छ।

उपत्यका ट्राफिक प्रहरी कार्यालयका प्रवक्ता एवं प्रहरी उपरीक्षक नरेशराज सुवेदीका अनुसार कारवाहीमा मादक पदार्थ सेवन (मापसे) गर्ने ७७,

सवारी चलाउने अवस्था ठीक नभएका ६९, रातो बत्ती उल्लङ्घन गर्ने १५८, तीव्र गतिमा चलाउने ८९, लेन मिच्ने १७२, ढोका खुला राख्ने ५७, 'नो हर्न' नियम उल्लङ्घन गर्ने ७७, यान्त्रिक अोराले-चढाउनेमा लापरवाही गर्ने ५५ र अन्य विभिन्न कसुरमा दुई हजार ७४७ जना चालक परेका छन्। कारवाहीबाट जम्मा २५ लाख १५ हजार ५०१ रुपैयाँ राजस्व संकलन भएको प्रहरीले जनाएको छ।

शिक्षा सुधारको...

सरकारको समस्या हो। तपाईंले शिक्षा सुधारका लागि उठाउनुभएको विषय अत्यन्त सान्दर्भिक छ," मन्त्री तिवारीले भन्नुभयो, "प्रदेश सरकारलाई सीमित अधिकार भए पनि उपलब्ध अधिकारको अधिकतम उपयोग गर्दै सुधारका काम तत्काल अघि बढाइनेछ। साथै, आवश्यक विषयमा संघीय सरकारसँग समेत समन्वय र पहल गरिनेछ।"

उहाँले मधेश प्रदेश शिक्षा क्षेत्रमा अझै पछि परेको यथार्थलाई स्वीकार गर्दै सुधारका लागि गम्भीर पहल गरिने स्पष्ट पार्नुभयो। "शिक्षा सुधार हाम्रो साझा एजेन्डा हो, यो केवल व्यक्तिगत माग नभई समग्र मधेशको आवश्यकता हो," उहाँले जोड दिनुभयो।

राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगका प्रदेश संयोजक बुद्धनारायण सहनी तथा अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक) का प्रदेश संयोजक राजु पासमानको पहलमा सरकार र अनशनरत कर्णवीच संवाद भएको थियो। सोही संवादपछि सहमति जुट्दै अनशन अन्त्य भएको हो।

कर्ण आइतबार बिहानदेखि आमरण अनशनमा बसेका थिए।

उनले माध्यमिक तहमा गुणस्तरीय शिक्षाको सुनिश्चितता, शिक्षा प्रणालीमा सुधार तथा लागत घटाउने प्रभावकारी शिक्षण विधिको विकास र कार्यान्वयनका लागि आम जनताको तर्फबाट विभिन्न प्रस्ताव अघि सारेका थिए।

उनको अनशन अन्त्यसँगै शिक्षा सुधारसम्बन्धी बहस पुनः सतहमा आएको छ भने प्रदेश सरकारले गरेका प्रतिवद्धताहरू कार्यान्वयन हुने अपेक्षा गरिएको छ।

रवि लामिछाने....

सर्वोच्चका एक न्यायाधीशको एकल इजलासले सुनुवाइ गर्नेछ। यदि उक्त इजलासले दरपीठ आदेश बदर गरेमा अदालत प्रशासनले निवेदन दर्ता गर्नुपर्ने हुन्छ।

बडालले सम्पत्ति शुद्धीकरणसम्बन्धी आरोप खेपिरहेका रवि लामिछानेलाई सांसदको हैसियतमा कामकारवाही गर्न रोक लगाउनुपर्ने मागसहित रिट निवेदन दायर गरेका थिए।

अदालत प्रशासनको प्रारम्भिक अस्वीकारसँगै अब यो मुद्दा पुनः दर्ता प्रक्रियामा जान्छ वा नजाने भन्ने विषय आगामी कानुनी प्रक्रियाले निर्धारण गर्नेछ।

विद्यार्थी पक्राउप्रति नेविसंघ आक्रोशित, निःसर्त रिहाको माग

दैनिक समाचारदाता काठमाडौं, ८ वैशाख । गृहमन्त्री सुधन गुरुङको राजीनामा माग गर्दै गरिएको शान्तिपूर्ण प्रदर्शनका क्रममा पक्राउ परेका विद्यार्थी नेताहरूलाई तत्काल निःसर्त रिहा गर्न नेपाल विद्यार्थी संघ (नेविसंघ) ले माग गरेको छ।

नेविसंघका कार्यवाहक सभापति नविन पौडेलद्वारा जारी विज्ञप्तिमा विरोध प्रदर्शन लोकतन्त्रको मूल आधार भएको उल्लेख गर्दै शान्तिपूर्ण आन्दोलनमा सहभागी विद्यार्थीहरूलाई पक्राउ गर्नु अस्वीकार्य रहेको जनाइएको छ। संघले यस्ता गतिविधिले लोकतान्त्रिक अधिकारमाथि प्रत्यक्ष प्रहार गरेको ठहर गरेको छ।

थप सशक्त आन्दोलनका कार्यक्रम सार्वजनिक गर्ने

चेतावनीसमेत दिएको छ।

यसैबीच, नेविसंघले गृहमन्त्री गुरुङको सम्पत्तिको स्रोत सार्वजनिक गर्न, उठेका प्रश्नहरूको सत्यतथ्य स्पष्ट पार्न तथा निष्पक्ष अनुसन्धानका लागि तत्काल पदबाट राजीनामा दिनुपर्ने माग दोहोर्‍याएको छ।

विरोध प्रदर्शनका क्रममा नेविसंघका केन्द्रीय सदस्य भुवन भट्ट, सीटीईभीटी अध्यक्ष कुम्मरोज देउवा तथा विद्यार्थी नेताहरू नवीन विष्ट, आकाश देवकोटा, सुशील ऐडी र विशाल विसीलाई प्रहरीले नियन्त्रणमा लिएको संघले जनाएको छ।

नेविसंघले लोकतान्त्रिक अधिकारको संरक्षणका लागि आफूहरू प्रतिवद्ध रहेको जनाउँदै दमनकारी कदमविरुद्ध सशक्त प्रतिवाद जारी रहने स्पष्ट पारेको छ।

अझै तीन दिन 'लु' को जोखिम, पाँच दिनसम्म गर्मी बढ्ने

काठमाडौं, ८ वैशाख । देशका विभिन्न भागमा बढ्दो तापक्रमसँगै तातो हावाको लहर (लु) को जोखिम अझै केही दिन कायम रहने भएको छ। जल तथा मौसम विज्ञान विभागले बिहीबारसम्म तराईका केही जिल्लामा लु चल्ने सम्भावना रहेको भन्दै उच्च सतर्कता अपनाउन आग्रह गरेको छ।

विभागका अनुसार आज दिउँसो लुम्बिनी र सुदूरपश्चिम प्रदेशका तराई क्षेत्रमा अधिकतम तापक्रम ४० डिग्री सेल्सियसभन्दा माथि पुगेको छ। धनगढी र नेपालगञ्जमा ४३ डिग्री, भैरहवामा ४४ डिग्री र काठमाडौंमा ३३ डिग्री सेल्सियस तापक्रम मापन गरिएको छ।

विभागका मौसमविद् विनु महर्जनका अनुसार पूर्वी भूभागमा शनिवारसम्म र पश्चिम क्षेत्रमा अझै केही दिन वढी तातो रहने सम्भावना छ। उहाँले दिउँसोको समयमा अत्यावश्यकवाहेक बाहिर ननिस्कन, चिसो तथा हावादार स्थानमा बस्न, हल्का र पातलो कपडा लगाउन तथा प्रशस्त पानी र भोल पदार्थ सेवन गर्न सुझाव दिनुभयो।

लुम्बिनी र सुदूरपश्चिमका तराई जिल्लाहरू-कञ्चनपुर, कैलाली, डडेल्धुरा, डोटी, बर्दिया, बाँके, दाङ, कपिलवस्तु र रुपन्देही-मा 'सतर्क रहनु' स्तरको चेतावनी जारी गरिएको छ। त्यस्तै, अछाम, सुर्खेत, दैलेख,

सल्यान, रोल्पा, प्यूठान, अर्घाखाँची, पाल्पा, परासी, नवलपुर, चितवन, मकवानपुर, पर्सा, बारा, रौतहट, सर्लाही, महोत्तरी, धनुषा, सिराहा, सप्तरी, सिन्धुली र उदयपुरलगायत जिल्लामा 'अद्यावधिक रहनु' स्तरको चेतावनी दिइएको छ। तातो हावा र उच्च

तापक्रमका कारण थकान, अत्यधिक तिर्खा लाग्ने, टाउको दुख्ने, आँखामा पोल्ने, चक्कर पर्सा, बारा, रौतहट, सर्लाही, महोत्तरी, धनुषा, सिराहा, सप्तरी, सिन्धुली र उदयपुरलगायत जिल्लामा 'अद्यावधिक रहनु' स्तरको चेतावनी जारी गरिएको छ। तातो हावा र उच्च

KPKHABAR ONLINE
सत्य, तथ्य र विश्वसनीय समाचारको भरोसा

KPKHABAR ONLINE
www.kpkhabar.com

YouTube Channel
Facebook Page
Website: www.kpkhabar.com

देश-विदेशका
समाचार, अर्थतन्त्र, स्थानीय आवाज र जनसरोकारका विषय सिद्दिगा, रिपोर्ट र विश्लेषण

सबैभन्दा छिटो, शीघ्र र विश्वसनीय समाचारका लागि
KPKHABAR ONLINE सँग आइडिजिटल

Subscribe | Follow | Visit
KPKHABAR ONLINE

विहानको सुरुवात ताजा समाचारसँगै। विहान-विहानै देश-दुनियाँका ताजा, विश्वसनीय र विश्लेषणात्मक समाचार पढ्नुस् -तपाईंको आफ्नै पत्रिका। साथै जहाँ पत्रिका उपलब्ध छैन त्यहाँका लागि-
Website www.esamachardainik.com

राष्ट्रिय दैनिक
समाचार दैनिक
जनकपुर